

Verslag BO FET Friese energietafel

Datum: 11 juli 2024 van 10.00 tot 12.00 uur
 Plaats: Swettehûs, De Vogelweg 9, 8912 BP Leeuwarden
 Uitgenodigd: E. Stellingwerf (Leeuwarden) (vrz), S. Knol (Provincie Fryslân), Mevr. B. van Zandbergen (Tytsjerksteradiel), H. Sijsma (Harlingen), Mevr. H. den Hartigh (Weststellingwerf), J. Boerema (Achtkarspelen), Mevr. I. Groeneveld (De Fryske Marren), D. Durksz (Opsterland), I. Zonneveld (Schiermonnikoog), J. Dijkstra (Waadhoeke), P. IJnsen (Ameland), Mevr. R. Slijver (Noardeast-Fryslân), H. de Boer (Súdwest-Fryslân), G. But (Ooststellingwerf), J. Zoetendal (Heerenveen), R. van Maurik (Wetterskip Fryslân), Mevr. M. le Roy (Smallingerland), R. de Jong (Vlieland), B. Wassink (Terschelling), [REDACTED] (FEA), J. van Leeuwestijn (Heerenveen), [REDACTED] (Liander), [REDACTED] (coördinator FET), [REDACTED] (Provincie Fryslân), [REDACTED] (programmasecretaris FET, verslag).

Gasten: [REDACTED] (Accounthouder NP RES, agendapunt 2), [REDACTED] (directeur Asset- en productmanagement Liander agendapunt 4), [REDACTED] (Provincie, agendapunt 4), [REDACTED] en [REDACTED] ([REDACTED], Ministerie van EZK, agendapunt 4), [REDACTED] (Projectleider Mienskipsenergie, FET), [REDACTED] en [REDACTED] (Projectleiders Groen Gas, Provincie agendapunt 6), [REDACTED] (Director Industry Clusters, Gasunie agendapunt 6)

M.k. afwezig S. Knol, mevr. R. Slijver, R. de Jong, H. Sijsma, I. Zonneveld

	Agendapunt
1.	Opening en vaststelling agenda Evert Stellingwerf: heet allen welkom in het Swettehus. Er zijn deze vergadering diverse gasten aanwezig. Hij noemt ze bij naam en heet hen ook van harte welkom. Vervolgens worden de afwezigen genoemd. Speciaal Gedeputeerde Knol, die net vader is geworden. Namens de FET feliciteren wij hem met deze goede reden om afwezig te zijn. Hendrik Sijsma laat zich vertegenwoordigen door Jan Dijkstra tijdens dit overleg. De agenda is goed gevuld vandaag. Agendapunt 7 is daarom onder voorbehoud. Vanuit de aanwezigen zijn er geen aanvullingen op de agenda, zodat deze verder wordt vastgesteld.
2.	Mededelingen, achtergrondinformatie en ingekomen post <u>Bijlagen:</u> 2. Overzicht en toelichting achtergronddocumenten 2.1 Terugblik FET(te) werkdagen 30/1, 15/2, 26/3, 18/4 en 28/5/2024 2.2 Update pijler Warmte 2.3 Update OER-project (opwek hernieuwbare energie op rijksgronden) 2.4 Stand van zaken Opwek NP RES (mondelinge toelichting [REDACTED])

	■ stelt zichzelf voor als accounthouder. ■ is vaak aanwezig bij de FETte werkdagen en vind dit een mooi voorbeeld voor de rest van Nederland. ■ geeft een korte toelichting op de vorige week uitgebrachte Foto van NP RES (stand van zaken opwek landelijk). Het landelijke doel van 30TWh in 2030 komt dichterbij, maar het is nog niet zeker of het wordt gehaald. De totale ambitie van alle RES- regio's samen bedraagt 55TWh, dit ligt buiten bereik op dit moment c.q. wordt niet gehaald. ■ : vertelt over de stand van zaken in Friesland per 1.1.2024. In 2023 is er voor 0,07 TWh aan hernieuwbare energie bijgekomen. De gerealiseerde opwek bedraagt nu 2,4 TWh (was 2,33 TWh per 1.1.2023) van het RES-bod van 3,0 TWh. Echter de de restambitie is nu hoger dan vorig jaar bij de voortgangsrapportage (nu 0,38 TWh, was 0,3 TWh). Dit komt omdat er voor Windpark Fryslân met lagere vollasturen gerekend wordt (dit sluit beter aan bij wat CBS/PBL hanteren en wat er op de website van WPF staat). De gerealiseerde projecten compenseren de afschaling van WPF onvoldoende. Er zijn meer plannen en projecten nodig om het RES-bod in 2030 alsnog te halen. Evert Stellingwerf bedankt namens de Provincie voor alle zienswijzen die zijn ingediend op de gewijzigde Verordening Romte. Het is een helder signaal dat er om meer ruimte gevraagd wordt bij de Provincie. Als reactie vanuit de Provincie wordt aangegeven dat ingestoken wordt op de uitvoering van het bestuursakkoord voor de korte termijn. Voor de langere termijn wordt de input vanuit de POVI meegenomen. Na de zomer komt gewijzigde Verordening Romte op de agenda van PS.
3.	Verslag overleg 22 april 2024 <u>Bijlagen:</u> 3. Verslag overleg 22 april 2024 3.1 Presentatie Netvisie TenneT en Liander Friesland Het verslag wordt vastgesteld.
4.	Energie-infrastructuur 4.1 Consultatie concept-Energievisie Gelegenheid voor BOFET-deelnemers om te delen hoe de besprekingen lopen over de concept-Energievisie (colleges/raden/db/ab/leden) Evert Stellingwerf gaat alle deelnemers bij langs: Weststellingwerf: de conceptvisie is in de raad geweest, hier zijn geen bijzonderheden naar voren gekomen. Ooststellingwerf: college is akkoord, de raad wil ten aanzien van kernenergie in ieder geval klaar openstaan voor onderzoek hiernaar. Wetterskip: positief ontvangen, willen zelfs punten versterken (o.a. eigen opwek, inzet batterijconstructies). Waadhoeke: positief ontvangen in college, komt vanavond in de raad, kan zijn dat er nog wat aanpassingen komen, dat zal blijken. Smallingerland: college heeft het positief ontvangen, raad ook.

Ameland: college en raad akkoord.
 Achtkarspelen: positief in raad en ruim een uur over gesproken. Zienswijze ingediend tegen grootschalige windprojecten.
 Tytsjerksteradiel: positief, discussie ging o.a. over wel of niet meerekenen van grootschalige industrie. Wind op zee is toegevoegd in zienswijze.
 Terschelling: visie is in college positief ontvangen, meer ruimte voor een energiehub en smart grid gewenst.
 Heerenveen: positief, drie punten: belang van de Friese Energietafel in het vervolg, draagvlak/betaalbaarheid, en voor Heerenveen specifiek dat zij in een knooppunt ligt met veel andere ontwikkelingen wat het complex maakt.
 Liander: [] weet niet zeker of er nog een reactie komt, [] vraagt dit intern na.
 De Fryske Marren: visie is goed ontvangen, er komt een zienswijze dat heldere kaders vanuit de Provincie nodig zijn en de vraag hoe er verder met de visie omgegaan wordt. Visie komt volgende week in de raad. Mogelijk wordt een passage toegevoegd over dorpsmolens.
 FEA: er volgt een ondersteunende brief, waarin o.a. aandacht gevraagd wordt voor de uitvoering, betaalbaarheid en versnelling.
 SWF: er ligt een zienswijze, deze komt volgende week in de raad. Signaal komt dat de gemeente voldoende eigen ruimte moet houden.
 Leeuwarden: de concept zienswijze is ingediend bij de raad. Hierop zijn twee wensen en bedenkingen binnengekomen. Doorvertaling naar de POVI is van belang en betaalbaarheid en betrouwbaarheid (n.a.v. zin 'Energie is niet altijd een vanzelfsprekendheid').

Algemene conclusie is dat er geen showstoppers zijn. De vertaling naar de lokale situatie was vaak gespreksonderwerp. Het is straks in september afwachten wat PS ervan gaat vinden.

Durk Durkz komt hier de vergadering binnen. Hij geeft zijn reactie op de energievisie in Opsterland. Afgelopen week is de visie in de raad behandeld. De lokale visie gaat naar 2035 i.p.v. 2050, daar wil men aan vasthouden. Ook het stimuleren van zon-opwek op daken en incurante grond wordt gewenst. Kernenergie al dan niet opnemen was ook een issue.

Jelle Zoetendal: deelt de zorg van de FEA over wat PS gaat doen. Hij oppert om eventueel nog een keer in een commissie in te spreken. Dit geldt ook voor de gewijzigde Verordening Romte. Hij biedt aan om dit namens het BO FET te doen. Er volgt op de ingediende zienswijzen ook nog een formele reactie, dit wordt afgewacht en daarna zal onderling afstemming plaatsvinden.

4.2 Lopende trajecten

Mondelinge toelichting []

- * Proces opstellen pMIEK 2.0;
- * POVI-proces: input vanuit energievisie;
- * Start gezamenlijk traject opstellen batterijbeleid.

[]: vult aan t.a.v. de energievisie dat de reacties gebundeld worden en dat deze teruggekoppeld worden aan het BO FET in september 2024. Vervolgens geeft hij op basis van enkele sheets een toelichting op de lopende trajecten.

N.a.v. het POVI-proces:

Remco van Maurik: pleit ervoor om toch alvast de 'no regret'-maatregelen op te pakken en niet te wachten op de vaststelling van de POVI (Q2 2026).

[J]: alles wat binnen het bestuursakkoord opgepakt kan worden is mogelijk.

Als er meer ruimte nodig is voor bijv. windmolens, dan is inspreken nodig. Er zit discrepantie tussen de huidige kaders en de wensen vanuit de energievisie.

Remco van Maurik: zou erkenning van het urgentiegevoel vanuit de Provincie op prijs stellen.

Evert Stellingwerf: we wachten de reactie van de Provincie af en zullen in september hierop terugkomen.

N.a.v. het pMIEK-proces:

Jelle Zoetendal: vraagt naar de projecten van de pMIEK 1.0. Worden deze opnieuw tegen het licht gehouden?

[J]: er zijn enkele stations in de pMIEK 1.0 die nog in de studiefase zitten en waarvan de uitvoering nog niet is gepland.

[J]: e.e.a. wordt meegenomen in de gezamenlijke netvisie (Tennet/Liander). Deze is in het najaar klaar en is input voor de pMIEK 2.0.

Er zijn geen opmerkingen over de toelichting op het batterijbeleid.

4.3 Uitvoering NuLelie

Informatie vanuit Liander over de vertraging in het tempo van de uitvoering. Toelichting:

[J]:

Bijlagen:

4.3.1 Brief Liander vertraging NuLelie d.d. 21/6/2024

4.3.2 Mail aan BOFET d.d. 25/6/2024 met brief Liander

4.3.3 Brief BO FET aan RvB Alliander (nagezonden)

[J]: stelt zichzelf voor en geeft op basis van een presentatie een toelichting op de vertraging. De presentatie wordt na afloop van het overleg verzonden aan de deelnemers van het BO FET.

Jan Dijkstra: haakt aan de op de opmerking dat de vertraging waarschijnlijk rauw op het dak is gevallen. Hij herkent dit. Het te rooskleurig plannen bij Liander baart hem zorgen.

[J]: de collega's zijn vaak te trots om te laten weten dat iets niet gehaald wordt en hierdoor is de informatie over een vertraging soms niet tijdig inzichtelijk.

Evert Stellingwerf: de omvang van de vertraging van sommige projecten (8-10 jaar) is enorm. Had dit niet eerder voorzien kunnen worden?

Durk Durkz: Opsterland is één van de gemeenten die het zwaarst getroffen wordt met projecten met vertragingen van deze omvang. Hij vraagt welke oplossingen er zijn om die 8-10 jaar in te korten? En vraagt hoe je hier beter over kunt communiceren?

[J]: stelt voor om periodiek de voortgang van de projecten te bespreken, zodat de transparantie sterker naar voren komt.

Maria le Roy: NuLelie was de reddingsboei voor de netcongestie, die is nu lek en dat is balen. Hoe zeker is het dat een nieuwe 'reddingsboei' wel vertrouwen kan bieden?

[J]: stelt zichzelf voor. [J] is van het Min. Van EZK en Klimaat en groene groei.

[J] geeft aan dat het blijven monitoren nodig is, maar geeft tegelijkertijd aan dat de

netcongestie de komende jaren een hoofdpijndossier zal blijven. Vanuit het Rijk is er ook nadrukkelijk aandacht voor de problematiek, o.a. via het nieuwe landelijk Programma Netcongestie.

Berber van Zandbergen: vraagt wanneer er zicht komt op de gevolgen per gemeente.

J: dit zal het komende half jaar inzichtelijk worden.

Piet IJnsen: heeft van Schiermonnikoog vernomen dat er projecten in de ijskast zijn gezet, die eerder wel waren toegezegd. De impact op de gemeenschap is op zo'n eiland groot.

J: heeft de situatie van Schiermonnikoog in beeld. Gaat hier nu niet verder op in. Het gaat in Friesland om ca. 60 projecten die onder Nulelie vallen.

Bert Wassink: komt Liander bij iedere gemeente langs?

J: ja, de relatiemanagers gaan overal op bezoek. De impact op de woningbouw wordt op dit moment nader kaart gebracht. Voor de korte termijnplannen kan duidelijkheid worden gegeven of iets mogelijk is, voor de plannen op langere termijn wordt tooling ontwikkeld om dit door te kunnen berekenen. Vandaar dat hier wat meer tijd voor nodig is (ca. half jaar).

Henk de Boer: heeft de behoefte om vanuit de FET meer coördinatie te hebben.

Bijvoorbeeld door het oprichten van een 'taskforce', die nauw met Liander samenwerkt.

Jelle Zoetendal: de leveringszekerheid en veiligheid komen terug in de presentatie. Blijft dit op het huidige niveau of moeten we ons zorgen maken?

J: Nee, zorgen zijn niet nodig.

Irona Groenveld: welke wettelijke beperkingen kunnen opgeheven worden om meer mogelijk te maken?

J: hier wordt nadrukkelijk naar gekeken. Het is misschien interessant om hier een keer meer inzicht in te geven. Hierdoor wordt duidelijk wat landelijk wordt bijgedragen om de problemen op te lossen van de netcongestie. We nemen ook de inzichten mee vanuit de andere regio's. De oprichting van de energyboards hebben ook ten doel om met elkaar deze onderwerpen op te pakken.

Jan Dijkstra: hoe zouden we zo'n taskforce op kunnen pakken?

Jeroen van Leeuwestijn: is benieuwd of prioritering van werk over provincies heen leidt tot vertraging in Friesland, maar uit de laatste sheet van de presentatie blijkt dat dit niet aan de orde is.

J: prioritering vindt plaats op basis van veiligheid en zekerheid (storingen oplossen, etc.), daarnaast wordt gekeken naar uitbreidingswensen van klanten.

Evert Stellingwerf: wordt ook gekeken naar welke regio's het zwaarst in de puree zitten?

J: er wordt gekeken naar mogelijke oplossingen i.r.t. de problematiek.

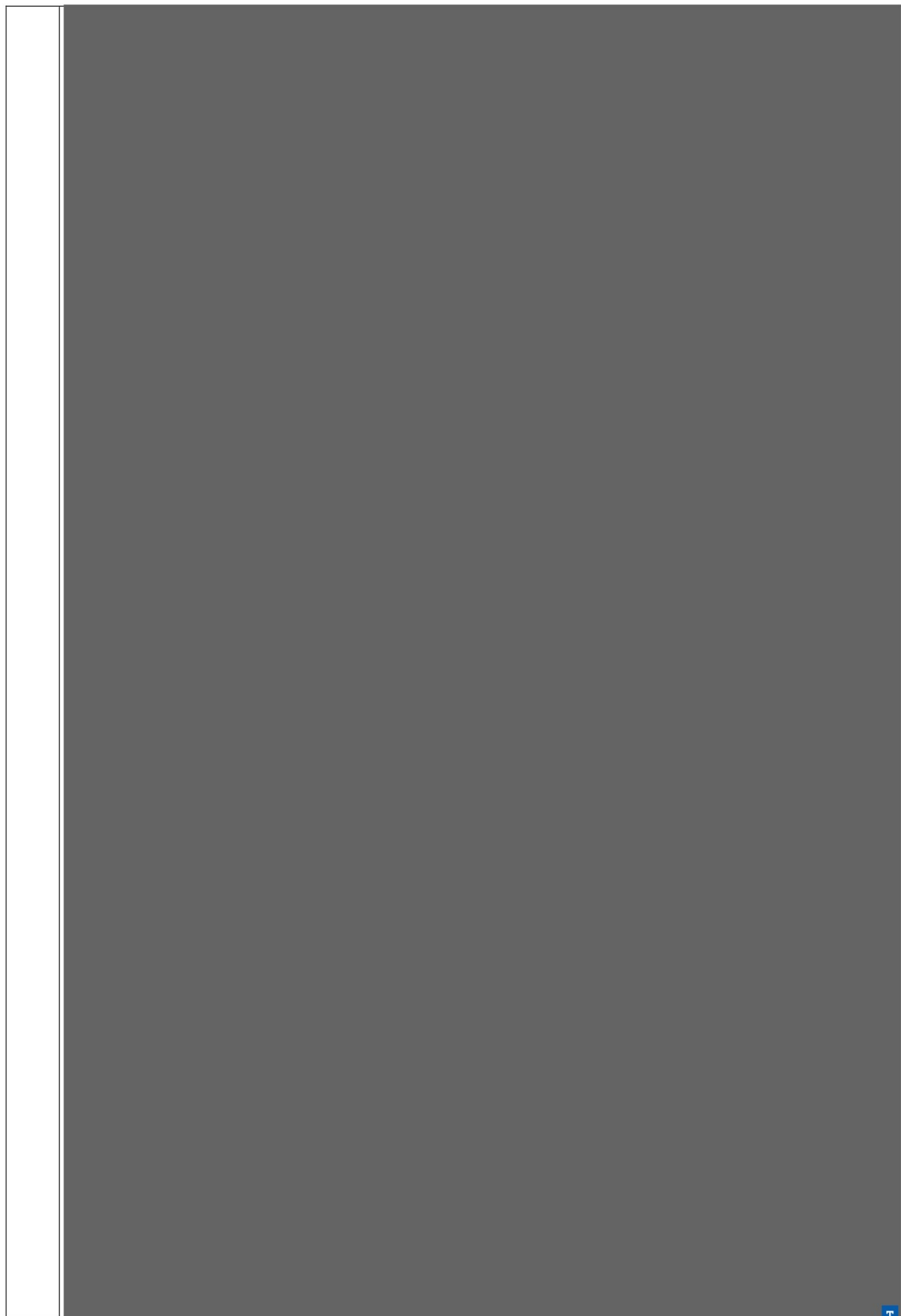
Balans over het hele netwerk is van belang hierbij. Wat ook meespeelt is bijv. het aanbod van monteurs in een regio.

Evert Stellingwerf: als er nog meer vragen zijn, dan kunnen deze gemaild worden naar Liander.

J: wil over de betrouwbaarheid van de planning het volgende nog aanvullen. Hij beseft dat het vertrouwen geschaad is en wil er hard aan werken om dit te herstellen.

Evert Stellingwerf: stelt voor dat eerst vanuit de ambtelijke kant gekeken wordt hoe krachten gebundeld kunnen worden. Dat begint dan al op een taskforce te lijken. Een opdrachtschrijving over wat een taskforce moet doen is wel wenselijk. Bijv. melden van

	vertragingen, oplossingen aandragen en wijze van terugkoppeling aan het BO FET. In september is een volgend BO FET, dan zouden we hier een aanzet voor kunnen geven. [J]: betreft vooral ook Liander bij de Taskforce, omdat hier de kennis zit. [J]: er wordt al op drie projecten gewerkt met extra inspanningen. Gerben But: open communicatie hierover is belangrijk. Henk de Boer: kan zich vinden in het voorstel van de voorzitter. We moeten bundelen in Friesland, dit biedt ook efficiëncyvoordelen voor Liander. [J]: mandaat is nodig om over het hele portfolio keuzes te kunnen maken, [J] vraagt om dit mee te nemen in de uitwerking van het voorstel. Remco van Maurik: de focus ligt erg op monitoring van de voortgang. Hij zou graag ook aandacht hebben voor innovatieve oplossingen. Blijf creatief! Jelle Zoetendal: stelt voor om als BO FET iedere maand bijelkaar te laten komen, we vinden het allemaal belangrijk en wij hebben als bestuurders mandaat. Evert Stellingwerf: er is ook een regiegroep. Jelle Zoetendal: zou het breed willen houden. Evert Stellingwerf: maandelijks bij elkaar komen is wel vaak. We agenderen het voor het volgende BO FET en er moet dan goed nagedacht zijn over een goede werkstructuur. [J]: als er in september een plan moet liggen, dan moeten we vlot starten dit gezamenlijk op te pakken. <u>Vertraging NuLelie [hieronder de reactie van S. Knol, per e-mail d.d. 10-7-2024]</u> Ik ben erg geschrokken van de berichtgeving van Liander over de vertraging. Als college vinden we de mate van vertraging onacceptabel. In de brief aan de Raad van Bestuur van Alliander hebben we dit gedeeld en om opheldering gevraagd over de ontstane situatie en de gevolgen. We zijn zeer teleurgesteld dat we als deelnemer van de Friese Energietafel pas in een laat stadium geïnformeerd zijn. Ik vind dit niet aansluiten bij de samenwerking die we met elkaar hebben neergezet; het is niet gepast om je samenwerkingspartners zo laat te informeren en te verrassen. Ik verwacht van de Raad van Bestuur op zeer korte termijn antwoord op onze gestelde vragen. Daarnaast maak ik me zorgen over het ontbreken van een perspectief. Ik vind het essentieel dat er perspectief komt voor onze bedrijven, maatschappelijke organisaties en burgers. Zonder dit perspectief komt het draagvlak voor de energietransitie verder onder druk te staan. Ik verwacht dat Liander op zeer korte termijn met concrete antwoorden komt en niet alleen inzicht biedt in de huidige problemen, maar ook met oplossingen komt. Ik doe hierbij een expliciet beroep op Liander om indien nodig ook buiten de kaders te denken, om perspectief te bieden voor onze provincie. In een gesprek dat Evert Stellingwerf en Friso Douwstra op korte termijn zullen hebben met de RvB van Alliander zal bovengenoemde ook aan de orde komen.
5.	Principes, kernactiviteiten en dekking Fries Energiehuis

	
6.	6.1 Gasunie Mondelinge toelichting van [redacted] J Ontwikkelingen bij de Gasunie: landelijke activiteiten, wat dit betekent voor Friesland en blik op onze energievisie. [redacted] J stelt zichzelf voor en geeft een presentatie, deze wordt na afloop per e-mail verstrekt aan de deelnemers. Vanwege de tijd is er geen ruimte om ter vergadering diep op de inhoud in te gaan. 6.2 Groen Gas Update actuele ontwikkelingen Groen Gas en vooruitblik regionale samenwerking door [redacted] J (Beleidsadviseur Provincie) en de de nieuwe kwartiermaker [redacted] J. [redacted] J geeft een korte presentatie, waarvan de sheets ook worden nagestuurd. Een vraag n.a.v. de presentatie komt van Durk Durkz: is er genoeg mest om alle vergisters te voorzien? [redacted] J: ja, ca. 60-70 % van alle beschikbare mest is maar nodig.
7.	Organisatie en financiën FET algemeen [redacted] T

	
8.	Rondvraag Er zijn geen punten voor de rondvraag.
9.	Sluiting Evert Stellingwerf sluit het overleg om 12.10 uur.
	Gezamenlijke lunch

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

T

Valt buiten de reikwijdte van het verzoek